

POSTANOWIENIE

21 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 21 lutego 2025 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku W. L., A. T. L. i M. L.-G.
z udziałem M. J., I. J., D. S. i M. J.
o zasiedzenie,
na skutek skargi kasacyjnej M. J.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Elblągu
z 19 grudnia 2022 r., I Ca 316/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. ustala, że wnioskodawcy i uczestnicy postępowania ponoszą koszty postępowania kasacyjnego we własnym zakresie.**

(a.z.)

UZASADNIENIE

W skardze kasacyjnej wywiedzionej od postanowienia Sądu Okręgowego w Elblągu z 19 grudnia 2022 r., uzupełnionej pismem z 30 grudnia 2024 r., uczestniczka postępowania M.J. wniosła o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazując, że w niniejszej sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych co w konsekwencji w całości czyni skargę kasacyjną w pełni uzasadnioną.

W ocenie skarżącej Sądy obydwu instancji w błędny sposób przyjęły w sprawie rozpoczęcie biegu terminu zasiedzenia jak również błędnie ustaliły, że z chwilą usunięcia z obiegu prawnego art. 177 k.c. okres w którym

nieruchomość stanowiła własność Skarbu Państwa mógł zostać w całości doliczony do terminu zasiedzenia.

Uczestniczka podniosła, że okres potrzebny do zasiedzenia opisany w art. 172 k.c. może zostać skrócony o połowę w oparciu o art. 10 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny tylko wtedy, kiedy z chwilą wejścia w życie ww. ustawy zmieniającej k.c. tj. 1 października 1990 r. samoistny posiadacz w dobrej wierze posiadał nieruchomość przez dwadzieścia lat lub dłuższy okres od dwudziestu lat, w złej wierze natomiast przez okres lat trzydziestu lub dłuższy.

Według skarżącej, wnioskodawcy z chwilą wejścia w życie art. 1 pkt 34 ww. ustawy zmieniającej k.c., którym uchylono art. 177 k.c. oraz art. 1 pkt 32 ww. ustawy zmieniającej k.c., a którym wydłużono okresy potrzebne do zasiedzenia, jak również art. 10 tej ustawy uprawniającym do skrócenia okresów o połowę, byli w samoistnym posiadaniu nieruchomości należącej do uczestniczki łącznie przez 15 lat, 5 miesięcy i 26 dni.

Zdaniem uczestniczki, wynika z tego, że na dzień wejścia uprawnienia do skrócenia okresu posiadania (1 października 1990 r.) o połowę zgodnie z art. 10 ww. ustawy zmieniającej k.c. nie został spełniony warunek jakim jest zaistnienie stanu posiadania w okresie obowiązywania zakazu z art. 177 k.c. na dzień wejścia w życie ww. ustawy zmieniającej k.c., tj. przez okres opisany w art. 172 k.c. zmienionego przez art. 1 pkt 32 ustawy zmieniającej k.c.

Ponadto uczestniczka podniosła, że ustalenie rozpoczęcia biegu terminu potrzebnego do zasiedzenia na podstawie art. 1 i art. 5 ustawy z dnia 10 maja 1990 roku Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych - od dnia 27 maja 1990 r., tj. od dnia wejścia tej ustawy w życie, z uwagi na fakt stania się nieruchomości z mocy prawa mieniem gminy, stoi w wyraźnej sprzeczności z treścią art. 9 ww. ustawy zmieniającej k.c.

Zdaniem skarżącej istnieje konieczność dokonania wykładni przepisów prawnych wskazanych powyżej w zakresie ustalania daty rozpoczęcia biegu terminu zasiedzenia po usunięciu z obrotu prawnego art. 177 k.c. oraz samoistnego

posiadania w okresie obowiązywania zakazu z art. 177 k.c., przy zastosowaniu art. 10 ww. ustawy zmieniającej k.c.

Wnioskodawcy A. L. i W. L. w odpowiedzi na skargę kasacyjną wnieśli o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia (środek prawny), nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej (zob. np. postanowienia SN: z 22 marca 2007 r., III CZ 16/07; z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 7 lipca 2022 r., I CSK 2151/22; z 28 września 2023 r. I CSK 6680/22, i z 12 stycznia 2024 r., I CSK 2817/23).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. „przedsądu” ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie wystąpienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. np. postanowienie SN z 17 czerwca 2021 r., IV CSK 1/21).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Mając powyższe na względzie podkreślić należy, że cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez

prawidłowe powołanie i wyczerpujące uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które - zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do sposobu przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia zauważyć trzeba, że brak w nim powołania stosownych przepisów ustawy procesowej regulujących poszczególne przesłanki przedsądu – art. 398⁹ § 1 pkt 1,2,3,4 k.p.c. Analiza tego wniosku uprawnia jednak – jak się wydaje – do przyjęcia, że według skarżącej istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów oraz, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z drugiej strony, odnotowania wymaga, że przedmiotowe uzasadnienie nie zawiera wyraźnego podziału na argumenty odnoszące się do konkretnej przyczyny kasacyjnej.

Biorąc pod uwagę ujęcie przedmiotowego wniosku uczestniczki przypomnieć także należy, że zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że jeżeli jako okoliczność uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 w zw. art. 398⁹ § 1 k.p.c.) wskazuje się istotne zagadnienie prawne, a więc zagadnienie poważne, wymagające pogłębionej analizy prawnej i wcześniej nierozstrzygane, to skarga taka nie może być jednocześnie oczywiście uzasadniona, a więc uzasadniona *prima facie*, bez podejmowania jakichkolwiek szczegółowych analiz i dociekań. To samo dotyczy zbiegu przesłanek w postaci oczywistej zasadności skargi oraz potrzeby wykładni przepisów prawa (zob. orzeczenia SN: z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 577/17, i z 17 lipca 2019 r., III CSK 148/19). W konsekwencji konstrukcja wniosku uczestniczki o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może być uznana za prawidłową.

Powołanie się na potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych,

które należy przytoczyć (zob. m.in. postanowienia SN: z 8 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 13 października 2023, I CSK 2890/23; z 30 listopada 2023 r., I CSK 5560/22, i z 21 grudnia 2023 r., I CSK 3439/23). Konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (zob. np. postanowienia SN: z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09; z 9 listopada 2023 r., I CSK 6588/22).

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z 20 września 2023 r., I CSK 5136/22, potrzeba, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. oznacza, że określony przepis, istotny z punktu widzenia podstawy prawnej zaskarżonego orzeczenia, może być rozumiany na różne sposoby, a orzecznictwo i nauka prawa albo nie wypracowały w tym przedmiocie żadnego poglądu, albo prezentują rozbieżne stanowiska. W konsekwencji przyjąć należy, że nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, podobnie jak nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy co do podnoszonych kwestii wyraził już swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę przyjętego stanowiska (zob. m.in. postanowienia SN: z 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14; z 30 listopada 2023 r., I CSK 6472/22).

Ponadto przesłanka kasacyjna z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. ma za przedmiot analizę konkretnych przepisów i do tego się ogranicza, a więc nie polega na jednoczesnej wykładni kilku przepisów i poszukiwaniu na tej podstawie określonej normy prawnej, która mogła albo nie mogła zostać zastosowana w zindywidualizowanej sprawie objętej skargą kasacyjną (zob. postanowienie SN z 13 stycznia 2022 r., I CSK 1467/22).

Nieodzowne jest również, podobnie jak w przypadku przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wykazanie związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego (zob. np. postanowienia SN: z 25 października 2023 r., I CSK 2926/23).

Skarżąca nie wykazała powołanej we wniosku przesłanki kasacyjnej w rozumieniu powyżej wyjaśnionym. Zaprezentowane uzasadnienie nie zawiera bowiem stosownego wywodu jurydycznego wskazującego, że chodzi o wykładnię

przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni. Ponadto brak w nim odpowiedniego wyjaśnienia na czym polegają wątpliwości związane z wykładnią przywołanych regulacji, że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpatrywaną sprawą, a ponadto, że jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej.

Skarżąca nie powołała przy tym żadnych orzeczeń – zwłaszcza Sądu Najwyższego, które jednoznacznie wskazywałyby na występowanie w judykaturze rozbieżności wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przywołanych przepisów.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego tymczasem wyjaśniono, że w myśl art. 10 ustawy o zmianie ustawy - Kodeks cywilny skróceniu, najwyżej o połowę, ulega ustawowy dwudziestoletni lub trzydziestoletni termin zasiedzenia przewidziany w art. 172 k.c. (zob. postanowienie SN z 16 kwietnia 2008 r., V CSK 532/07 i przytoczone tam orzecznictwo). Wskazano również, że artykuł 10 powyższej ustawy znajduje zastosowanie także do nieruchomości państwowych, które z dniem 27 maja 1990 r. stały się z mocy prawa mieniem komunalnym. Jeżeli korzystanie z trwałego i widocznego urządzenia nastąpiło przed dniem 27 maja 1990 r., bieg zasiedzenia służebności gruntowej obciążającej nieruchomość, która do tego dnia była przedmiotem własności państwowej i z tym dniem z mocy prawa stała się mieniem komunalnym, rozpoczyna się dnia 27 maja 1990 r. (zob. postanowienie SN z 13 października 2023 r., I CSK 2657/23). Niezależnie od tego, czy nieruchomość państwowa przed dniem 1 października 1990 r. (uchylenia art. 177 k.c.) została zbyta osobie fizycznej, czy też z mocy prawa uległa komunalizacji, zasiedzenie biegło od dnia utraty przez tę nieruchomość statusu przedmiotu własności państwowej, termin zasiedzenia ulegał jednak skróceniu o czas, w którym nieruchomość była własnością państwową, lecz nie więcej niż o połowę. Od tego momentu właściciel, musiał liczyć się ze skutkami samoistnego posiadania nieruchomości przez inne osoby (zob. postanowienie SN z 2 lutego 2022 r., II CSKP 7/22).

Wobec powyższego nie można przyjąć, że zachodzi uzasadniona potrzeba kolejnych wypowiedzi Sądu Najwyższego we wskazywanej przez skarżącą materii. Wyłącza to z kolei uznanie, że podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. została w skardze kasacyjnej wykazana (zob. postanowienie SN z 21 lutego 2024 r., I CSK 913/23).

Powołanie się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) stawia skarżącemu szczególnie wysokie wymagania. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, podzielanym przez doktrynę, oczywista zasadność skargi oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka będzie miała miejsce tylko wtedy, gdy bez wątplenia wystąpiły zarzucane uchybienia, jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumenty oczywiście uzasadniają zasadność wniesionego środka prawnego. Oczywiście jest przy tym tylko to, co można dostrzec od razu - bez potrzeby głębszej analizy czy przeprowadzenia wnikliwych badań lub dociekań. Innymi słowy, podnoszone uchybienia muszą mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne na pierwszy rzut oka - już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (zob. m.in. postanowienia SN: z 27 kwietnia 2006 r., I CZ 15/06; z 7 maja 2010 r., V CSK 459/09; z 15 czerwca 2018 r., III CSK 38/18; z 17 grudnia 2019 r., IV CSK 307/19, z 28 stycznia 2022 r., I CSK 584/22; z 7 czerwca 2023 r., I CSK 742/23; z 20 października 2023 r., I CSK 1673/23).

Podkreślenia wymaga, że przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. obejmuje jedynie uchybienia przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji w skardze kasacyjnej, o charakterze elementarnym, które polegają w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym.

Należy też wskazać, że zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecznictwie i nauce prawa stanowiskiem, o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z wystąpieniem przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie decyduje *per se* nawet oczywiste naruszenie konkretnego przepisu, lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, które nie może się ostać (zob. np. postanowienie SN z 1 grudnia 2023 r., I CSK 5300/22 i przywołane tam orzecznictwo).

Nie budzi również wątpliwości, że okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący winien wykazać we wniosku bez odwoływania się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, które nie podlegają badaniu na etapie tak zwanego „przedsądu” (zob. m.in. postanowienia SN: z 28 stycznia 2022 r., I CSK 947/22; z 13 lipca 2023 r., I CSK 2570/22, i z 10 sierpnia 2023 r., I CSK 5584/22).

Uczestniczka nie przedstawiła przekonujących od razu, widocznych *prima facie*, twierdzeń wykazujących racje podważające rozstrzygnięcie poddane krytyce i zaskarżeniu. Zaprezentowane przez skarżącą obszerne uzasadnienie przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. stanowi w istocie polemikę z argumentacją przedstawioną przez Sąd Okręgowy, a sposób prezentacji zarzutów nadaje mu charakter uzasadnienia właściwego dla podstaw skargi kasacyjnej. Tym samym wymaga dokonania wnikliwej i pogłębionej analizy wniesionego środka prawnego – zbliżonej do jego rozpoznania, co na etapie przedsądu jest niedopuszczalne (zob. postanowienie SN z 15 marca 2022 r., I CSK 4518/22).

W sprawie nie zachodzi także nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę - w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 1 zw. z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c.

Maciej Kowalski

(a.z.)

[a.ł]